

Utredningsplan för Utvärdering av processer för stora demonstrations- projekt

Uppdrag 16 i regleringsbrev för 2013

Innehåll

1	Utredningsplan	3
1.1	Sammanfattning	3
1.2	Bakgrund och syfte med utredningen	5
1.3	Mål	6
1.3.1	Utredningsmål	6
1.4	Tillvägagångssätt/metod	7
1.5	Målgrupp och intressenter	7
1.6	Tidplan	7
1.7	Resursplan	8
1.7.1	Konsultbehov	8
1.8	Budget	8
1.8.1	Per kostnadsslag	8
1.8.2	Kostnadsställe	8
1.9	Utredningsorganisation	8
1.10	Dokumentation	9
1.11	Rutiner, möten och rapportering	9
1.12	Samråd och förankring	9
1.13	Informations- och kommunikationsplan	9
1.14	Risikanalys	9
1.15	Referensmaterial	9
1.15.1	Godkännande	10

1 Utredningsplan

Dnr 2012-009091

ID1012 Utvärdering av demonstration

Syfte med utredningsplanen

Utredningsplanen ska tydliggöra hur utredningen ska genomföras och utgör beslutsunderlag inför starten av utredningen. Ansvarig för framtagande av utredningsplanen är Åke Hügård. Utredningsplanen adresseras till myndighetens ledningsgrupp (för beslut 2013-03-18) och beslut i ledningsgruppen för Teknik togs 2013-02-11.

1.1 Sammanfattning

Utvärderingen ska klarlägga brister i processen och framgångsfaktorer för hanteringen av stora demonstrationsprojekt och ska lämna förslag till en utvecklad och förbättrad process. Här ingår bl.a. att utvärdera myndighetens resp. företagens roller, kompetensbehov för t.ex. granskning och urval av ansökningar i ett tekniskt, ekonomiskt och juridiskt perspektiv. Ett urval av större demonstrationsprojekt kommer att utgöra underlag, t.ex. de s.k. stora anläggningarna och andra såväl lyckade som misslyckade demonstrationsprojekt. Finansieringsformer och olika stödformer¹ för demonstrationsprojekt kommer att studeras liksom andra centrala förhållanden som påverkar utfallet av demonstrationsverksamheten.

Ett viktigt underlag är den uppföljning Susan Linton genomförde om hur myndigheten arbetat med de hittillsvarande anläggningarna och dra lärdom av det².

En fråga för utvärderingen är: Hur ska myndigheten och företagen samfällt agera för att öka möjligheterna till lyckade demonstrationsprojekt? Verksamheten måste också sättas in i sitt sammanhang. Vad blir konsekvenserna av ett lyckat demonstrationsprojekt, vad blir nästa steg och hur förhåller sig verksamheten till andra insatser som FoU, investeringsstöd eller styrmedel? Demonstrationsverksamhetens plats i energisystemet kan behöva beskrivas och utvecklas.

¹ T.ex. förordning 2008:761 eller 2003:654 och NER300

² PM stora anläggningar - Chemrec Susan. Linton Royen, Energimyndigheten Augusti 2012 och PM om särskilda medel till stora anläggningar. Vilka lärdomar kan dras. Susan Linton Royen, Energimyndigheten September 2012

Mycket av det som tas fram kommer dock att behöva vara generella riktlinjer som kan ha bäring eller tillämpning på hela verksamheten med verifiering, demonstrationer och (kanske) kommersialiseringsverksamheten (AFFU).

Myndighetens roll i processen t.ex. vad gäller prövningen enl. statsstödsreglerna eller prövningen av ansökningarnas risker såväl ekonomiska som tekniska ska beskrivas likväl som företagets roller i processen. Vilka kompetenser behövs inom myndigheten resp. företagen. Behov av externt stöd i processen?

Företagens roll måste utvecklas. Vilket ansvar har de för att prövning enligt Europeiska unionens statsstödsregler ska gå smidigare. Vilka krav kan eller ska ställas på företagens åtagande och när de senast måste fatta beslut på högsta nivå om projektets finansiering.

Frågor vid utvärderingen kan innefatta bl.a.:

- Både tekniska och ekonomiska frågor kring urval av projekt, risker m.m.
- Beslutsprocessen olika steg och förslag till förbättringar. Granskning av ansökningar i olika perspektiv.
- Former för urval och utlysningar, t.ex. generella eller riktade, som en särskild pott vid utlysning av forskningsprogram etc.
- Uppföljning och utvärdering av beslutade projekt.
- Vilken kompletterande verksamheter behövs för att stödja demonstrationen t.ex. i likhet med kopplade forskningsinsatser i Lund till etanolanläggningen.
- Vad ska hända efter att anläggningen kommit igång och visat sig fungera. Spridningseffekter? Kommersialisering?
- Erfarenheter och förslag kring prövning enligt Europeiska unionens statsstödsregler skall ingå i utvärderingen.

Definition av stora demonstrationsprojekt bestäms – inledningsvis – som projekt som leder till statsstödsanmälan resp. statsstödsprövning³.

Verifiering, pilotprojekt och demonstrationsprojekt avser olika stadier av experimentell utveckling. Med experimentell utveckling menas verksamhet för att förvärva, kombinera, forma och använda befintlig vetenskaplig, teknisk, näringslivsmässig eller annan relevant kunskap i syfte att utarbeta planer, arrangemang eller design för nya, ändrade eller förbättrade produkter, processer eller tjänster; utveckling av kommersiellt användbara prototyper och pilotprojekt; försöksproduktion och tester av produkter, processer och tjänster, under

³ Projekt större än 3 miljoner euro resp. 7,5 miljoner euro

förutsättning att dessa inte kan användas eller ändras för att användas i industriella tillämpningar eller i kommersiellt syfte.

Mycket av det som tas fram under utvärderingen kommer dock att vara generella riktlinjer eller processer som till valda delar kan ha tillämpning på hela verksamheten med verifieringar och demonstrationer. Affärsutveckling- eller kommersialisierungsverksamheten (AFFU) kommer att studeras som exempel på en process som via finansieringsformen lån leder fram till en produkt, process eller anläggning.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 28 juni 2013.

1.2 Bakgrund och syfte med utredningen

Utvärderingen görs mot bakgrund av de blandade erfarenheterna med de s.k. stora anläggningarna vad gäller t.ex. statsstödsprövning och projekt samfinansiering från företagen. Vid finansiering av de s.k. stora anläggningarna anslogs medlen för verksamheten (875 mkr) under blott tre budgetår. Tidigare erfarenheter visar att stora investeringar i anläggningar inte är möjlig att finansiera under en så kort tid. Även statsstödsprövningen tog tid vilket gjorde att projektbeslut försenades med minst ett år. Statsmakernas beslut om indragningar av anslagssparande gör det i praktiken omöjligt med en så kort finansieringsperiod som tre år. För företagen utgjorde de stora förseningarna ett hinder för att finansiera projekten bl.a. till följd av förändrade konjunkturer eller förändrade ägarförhållanden.

Statsmakernas beslut om en långsiktig finansiering av energiforskningen⁴ på nivå 1,3 - 1,4 miljarder kronor från 2013 med en bemyndiganderam på 5,3 miljarder kronor tom 2017 förändrar dock helt förutsättningarna för Energimyndigheten att hantera stora anläggningar. Med denna långsiktighet i finansieringen finns möjligheter att lägga ut stora demonstrationsprojekt över tiden 2013-2017.

För energiforskningen finns således den långsiktighet som krävs för att kunna genomföra stora demonstrationsprojekt. För investeringsstöd som t.ex. Biogas saknas dock denna långsiktighet. Anslaget beräknas fram t.o.m. 2016 och med tanke på att det kan dröja omkring två år från beslut till första utbetalning riskerar medlen att inte kunna användas för avsatt ändamål.

I finansieringen av stora demonstrationsprojekt bör även prövas möjligheten att kombinera olika stödformer t.ex. förordning om statligt stöd till forskning och utveckling samt innovation inom energiområdet⁵ med förordning om bidrag till

⁴ Anslag 1:5 Energiforskning

⁵ 2008:761

åtgärder för en effektiv och miljöanpassad energiförsörjning⁶ t.ex. vad gäller bidrag till investeringar för att främja energi från förnybara energikällor. För det tidigare stödet till marknadsintroduktion av vindkraft⁷ fanns också ett krav på att vindpiloterna skulle innehålla en utvecklingsdel som i princip kunde finansieras inom energiforskningsförordningen.

I NER300 utlysningen hamnade de tre svenska projekten i topp bland de 23 förnybara energiprojekten som Kommissionen ger stöd till i första omgången. NER300 har en nära koppling till SET-planen och de europeiska näringslivsinitiativen, och skulle kunna ses som ett särskilt projektfinsieringsinstrument för de riktigt stora demonstrations- och kommersialiseringssprojekt.

Sammantaget har myndigheten betydande erfarenheter av stora demonstrationsprojekt och dessa erfarenheter behöver tas tillvara och vidareutvecklas t.ex. vad gäller hanteringen av statsstödsprövningen, finansieringsformer eller urval och bedömning av projekt. Erfarenheter som kan finnas från de nordiska länderna eller likande statsstödsprojekt inom andra EU-länder ska studeras och tas tillvara.

Myndigheten har ett klart främjande syfte att t.ex. främja energi från förnybara energikällor eller användning av förnybara drivmedel. Dessa ambitioner och myndighetens långsiktiga målsättningar måste samsas med det konkreta arbetet att få till stånd en framgångsrik demonstrationsverksamhet.

1.3 Mål

Målen är att myndigheten har de rätta verktygen, processer, och rätt kompetens för att tillsammans med företag och andra berörda kunna få till stånd demonstrationsprojekt inom prioriterade områden.

1.3.1 Utredningsmål

Regeringen bedömer att Statens energimyndighet i utvärderingen ska genomföra

- en utvärdering av de processer som är förknippade med denna verksamhet och
- vid behov lämna förslag på eventuella förbättringar som är möjliga.
- I detta bör även ingå erfarenheter och förslag kring prövning enligt Europeiska unionens statsstödsregler.
- Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 28 juni 2013.

⁶ 2013:28 Förordning om ändring i förordningen (2003:564) om bidrag till åtgärder för en effektiv och miljöanpassad energiförsörjning

⁷ 1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Energimyndigheten kommer i utvärderingen även att beakta frågan om kompletterande stödformer eller stymedel för att få till stånd demonstrationsprojekt, hinder och risker (tekniska/ekonomiska) samt kompetensbehov m.m.

1.4 Tillvägagångssätt/metod

En konsult föreslås få i uppdrag att genomföra utvärderingen som löpande stäms av med myndighetens projektgrupp. Intervjuer genomförs och kunskaper/erfarenheter inhämtas från berörda inom Energimyndigheten eller andra myndigheter, företrädare för de deltagande företagen, regeringskansliet (statsstödsprövningen m.m.) samt inhämta erfarenheter från Energimyndighetens motsvarighet i de nordiska länder eller exempel från andra länders statsstödsprövningar av likande demonstrationsprojekt.

1.5 Målgrupp och intressenter

Målgrupp är först och främst regeringen som beställt utvärderingen.

Energimyndigheten är därefter den mest centrala avnämaren av resultaten och tillämpningen av utvärderingens förslag. Intressenter i nästa led är företag som i högsta grad berörs av en väl fungerande process för att hantera demonstrationsverksamhet samt andra myndigheter. Utvärderingens resultat bör också kommuniceras till andra som berörs av utvärderingen samt andra intressenter.

1.6 Tidplan

Uppdraget genomförs under tiden mars till senast den 28 juni då arbetet ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Det innebär att rapporten ska tas upp på Teknisk ledningsgruppsmöte den 4 juni och GDB den 10 juni så att justeringar och synpunkter kan inarbetas i den slutliga rapporten senast den 28 juni.

Beräknad tidsåtgång för uppdraget för medverkande i arbetsgruppen:

- Fyra halvdagsmöten
- Intervjuer av konsulter
- Inläsning, synpunkter på rapport
- Tollkningsseminarium

Summa totalt ca 4 arbetsdagar.

1.7 Resursplan

Från Teknik:

Alice Kempe, Anders Lewald, Jonas Lindmark, Svante Söderholm

Från Verksamhetsutveckling och stöd:

Mattias Carlquist (statsstödsregler, processen, finansieringsvillkor m.m.)

Susanne Roos

Från Tillväxt:

Boris Gyllhamn, Markus Berglund

Från Analys:

Klaus Hammes

1.7.1 Konsultbehov

En utvärderingskonsult upphandlas.

1.8 Budget

1.8.1 Per kostnadsslag

Resekostnader, inköp av litteratur etc. 5 tkr.

För konsultkostnader som kan komma att behövas för utvärderingen beräknas 200-300 tkr.

Konsultinsatserna samordnas mellan de två utredningsuppdragen avseende klimatforskning resp. stora demonstrationsprojekt.

Total ram för utredningen inkl. tryckkostnader: 350 tkr

1.8.2 Kostnadsställe

Kostnaderna belastar D10 Teknik, ledning, ID1012 Utvärdering av demonstration.

1.9 Utredningsorganisation

Roller som förekommer i utredningen är:

- Utredningsledare: Åke Hügård

1.15.1 GodkännandeDatum 2013-03-18Underskrift utredningsägare K. H.Underskrift utredningsledare G. Lund

Vid utredningar som berör flera avdelningar

Underskrift generaldirektör

- Utredningsadministratör: Eva Andersson

Referensgrupp/arbetsgrupp: **Teknik:** Alice Kempe, Anders Lewald, Jonas Lindmark, Svante Söderholm; **Verksamhetsutveckling och stöd:** Mattias Carlquist, Susanne Roos; **Tillväxt:** Boris Gyllhamn, Markus Berglund; **Analys:** Klaus Hammes

1.10 Dokumentation

En konsultrapport kommer att tas fram som kommer att kompletteras med en skrivelse från Energimyndigheten över de slutsatser och förbättringar myndigheten kommer att vidta för en utvecklad process för demonstrations-verksamheten.

1.11 Rutiner, möten och rapportering

Arbetet inleds med gruppdiskussioner med en utvald konsult om uppläggningsen av utvärderingen. Utvärderingen genomförs till största delen genom genomgång av dokumentation och intervjuer. Framtaget underlag lämnas för synpunkter till berörda. Avstämningsmöten kommer att hållas fram till en slutrapport.

1.12 Samråd och förankring

1.13 Informations- och kommunikationsplan

Utvärderingsrapporten ska tryckas. Press release övervägs.

1.14 Riskanalys

Formellt gäller uppdraget att se över processer samt erfarenheter och förslag kring prövning enligt Europeiska unionens statsstödsregler. Risker mest bedömas som låg att syftet inte ska kunna uppnås till den 28 juni 2013. Konsekvenser vid en uppkommen försening skulle kunna begränsas genom att till regeringen begära anstånd.

1.15 Referensmaterial

Urval dokument från processen med stora demonstrationsprojekt samt

- PM stora anläggningar - Chemrec Susan. Linton Royen, Energimyndigheten Augusti 2012
- PM om särskilda medel till stora anläggningar. Vilka lärdomar kan dras. Susan Linton Royen, Energimyndigheten September 2012